

Bananenspinnen

Jinze Noordijk, EIS Kenniscentrum Insecten

Dé bananenspin bestaat niet. Alle soorten die verborgen in de kammen van deze tropische vruchten worden vervoerd over de wereld mogen de titel bananenspin dragen. Het kan om veel soorten gaan, maar in Nederland is er nog niet veel onderzoek aan gedaan.

Achtpoters op wereldreis

Er kunnen veel spinnensoorten met bananen meekomen. Duits onderzoek meldt tientallen soorten en dit komt vooral doordat er in de jaren 1960 en 1970 een enthousiaste onderzoeker (Günter Schmidt) mee bezig was. In Nederland is er weinig gekeken naar bananenspinnen, maar door de huidige aandacht voor exoten komt er nu geleidelijk aan wat informatie naar boven.

Een kam bananen heeft flinke tussenruimtes waarin spinnen ongeschonden kunnen worden vervoerd. Bovendien groeien bananen in de tropen, in op bos gelijkende plantages. Hier kunnen spinnen in hoge dichtheden voorkomen. Meeliftende dieren kunnen vervolgens op alle plekken opduiken waar de bananen ook terecht komen: bijvoorbeeld in scheepsladingen, importbedrijven, distributiecentra, supermarkten of woningen. Het is best bijzonder dat er bananenspinnen bestaan. De vruchten worden voor en tijdens transport gewassen, behandeld met insecticiden, gekoeld en (vrijwel) vacuüm verpakt. Spinnen zijn zeer geharde dieren die lang zonder voedsel kunnen, maar toch zal slechts zeer incidenteel een individu getransporteerd worden en dat overleven.

In Nederland zijn de volgende bananenspinnen gevonden: *Heteropoda venatoria*, *Cupiennius salei*, Braziliaanse zwerfspin (*Phoneutria boliviensis*) en een *Nolavia*-soort. Overigens is er ook een andere achtpoter tussen bananen gevonden in Nederland: de schorpioen *Tityus taylori*. Over deze afzonderlijke soorten kan verder worden gelezen via de onderstaande referenties.

Gevaarlijk?

Bij geïmporteerde grote spinnen komt vaak de vraag of de soort gevaarlijk is voor de mens. Voorop staat dat vrijwel al deze spinnen ongevaarlijk zijn en de extreem zeldzame beten geen gezondheidsrisico's meebrengen voor de mens. Alleen de beten van Braziliaanse zwerfspinnen verdienen een aparte vermelding. Deze beten komen in het oorspronkelijk leefgebied met enige regelmaat voor. Dat komt omdat deze spinnen relatief vaak de aanval kiezen als ze zich bedreigd voelen en er niet gereageerd wordt

Braziliaanse zwerfspin (*Phoneutria boliviensis*) op een banaan. (Foto: Theodoor Heijerman) *Tityus taylori*. (Foto: Jinze Noordijk)

Links: *Heteropoda venatoria* (Foto: Jee & Rani Nature Photography, CC BY-SA 4.0); midden: *Cupiennius salei* (Foto: Karen van Dorp); rechts: *Nolavia spec.* (Foto: Jinze Noordijk)

op de waarschuwende houding. Dit gecombineerd met het feit dat de kaken door de menselijke huid kunnen komen en het krachtige gif dat in aanzienlijke hoeveelheden geïnjecteerd kan worden, maakt dat bijtincidenten met medische klachten bij de mens voorkomen. Gelukkig vallen de gevolgen vrijwel altijd mee en zijn er alleen verhoogde risico's voor kinderen, ouderen of zieken. Bovendien is het te verwachten dat naar Nederland getransporteerde spinnen zwak zijn, door hongersnood en kou en daardoor minder geneigd zijn een (voor hen risicovolle) aanval te ondernemen. Verder wordt in Nederland antiserum op voorraad gehouden, in het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (UMC, Utrecht). Er zijn in Nederland slechts zes bevestigde importgevallen van een Braziliaanse zwerfspin. Dit is erg weinig en te snelle zorgen bij een bananenspin zijn dan ook niet op zijn plaats. Net als bij alle exoten zal eerst een betrouwbare determinatie op basis van een foto of het exemplaar uitgevoerd moeten worden, voordat bepaald kan worden of actie noodzakelijk is.

Help mee

Het is niet bekend of er trends zijn in het aantal waarnemingen of importen van bananenspinnen. Vroeger werd er mogelijk minder bestreden en minder hygiënisch vervoerd. Dat is nu anders, maar de omvang van het transport van tropische vruchten is juist gegroeid. Duidelijk is dat in Nederland alleen de 'spectaculaire' soorten bekend zijn. Geïmporteerde grote spinnen worden nu eenmaal gemeld (ook omdat men zich zorgen maakt), terwijl naar kleine spinnen waarschijnlijk niet wordt omgekeken (men merkt ze niet op of maakt ze dood). Toch zal waarschijnlijk ook een significant deel van de grote geïmporteerde spinnen nooit 'officieel' gedocumenteerd worden. Ze worden in alle stilte weggehaald door plaagdierbestrijders of dierenambulancpersoneel, naar dierentuinen gebracht of simpelweg dood gemaakt. Dat is zonde, want over deze pathway voor exoten is nog weinig bekend en in Nederland zijn bij nader onderzoek ongetwijfeld nog veel meer soorten bananenspinnen aan te tonen. Hierbij dus de oproep om bananenspinnen (en trouwens ook spinnen op andere soorten fruit) te melden bij EIS Kenniscentrum Insecten.

Meer lezen

- Noordijk, J. & M. Brooks 2020. Een in Nederland aangetroffen 'bananenschorpioen': *Tityus tayrona* (Scorpiones: Buthidae). - Entomologische Berichten 80: 183-184.
- Noordijk, J. 2019. In Nederland geïmporteerde 'Braziliaanse zwerfspinnen' (Araneae: Ctenidae: *Phoneutria*). - Entomologische Berichten 79: 202-207.
- Noordijk, J. 2018. Ondetermineerbare jachtkrabspin tussen bananen (Araneae: Sparassidae: *Nolavia*). - Entomologische Berichten 78: 194-195.
- Noordijk, J. & K. van Dorp 2018. Een geïmporteed exemplaar van de 'bananenspin' *Cupiennius salei* (Araneae: Ctenidae) aangetroffen in de Naturalis-collectie. - Nieuwsbrief Spined 37: 25-27.
- Noordijk, J. & M. de Winkel 2017. *Eusparassus dufouri* en andere jachtkrabspinnen (Araneae: Sparassidae) getransporteerd naar Nederland. - Entomologische Berichten 77: 58-61.